▪ septembrie 2012

noutăţi

în cercetarea minorităţilor naţionale din România

GUVERNUL ROMÂNIEI

INSTITUTUL PENTRU STUDIEREA PROBLEMELOR MINORITĂŢILOR NAŢIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

▪ cărţi

Albinetz, Constantin: *Identităţi în dialog: Armenia şi armenii din Transilvania*. Bucureşti: Editura Ararat, 2012. 422 p.

Abstract. Volumul este structurat în şapte capitole: *Moştenirea culturală universală creată de armeni*; *Contextul politic internaţional şi formarea diasporei armeneşti în Europa Centrală şi de Est*; *Contribuţii culturale şi fapte armeneşti în Transilvania secolelor XVIII-XIX*; *Aspecte din etnocultura armenilor din Transilvania*; *Studiu privind onomastica armenilor din Transilvania*; *Problema armeană în contextul internaţional al Primului Război Mondial*; *Genocidul armean temă de conflict în viaţa diplomatică contemporană*.

Volumul aduce în atenţia cititorilor două modele de convieţuire ale armenilor cu majoritarii, atât în cadrul Imperiului Otoman cât şi în Imperiului Habsburgic, fiind scoase în evidenţă consecinţele acestei convieţuiri. Acolo unde s-au aşezat, armenii au influenţat dezvoltarea economică şi culturală a oraşului sau provinciei respective. Nu toate popoarele care au venit în contact cu armenii au apreciat calităţile acestora şi din motive greu de imaginat şi-au propus eliminarea lor fizică. În perioada 1915-1922 aproximativ 1,5 milioane de armeni au căzut victime ale primului genocid din istorie. La polul opus se află armenii aşezaţi în Transilvania, care au fost apreciaţi pentru contribuţia lor la dezvoltarea economică, culturală şi urbanistică a Transilvaniei.

Problema "genocidului armean" reprezintă un câmp minat la nivel diplomatic. Peste 40 de state au recunoscut la nivelul relaţiilor internaţionale genocidul armean, totuşi, la aproximativ un secol de la săvârşirea masacrului, mai există state şi persoane care neagă acest fapt. România face parte dintre ţările care nu au început demersurile legislative pentru a recunoaşte genocidul armenilor. Cu toate acesta, a sprijinit politica externă promovată de Armenia.

Politica externă a Armeniei a urmărit dintotdeauna să păstreze un echilibru între marile puteri vecine, iar astăzi este conştientă de poziţia sa geopolitică unde interferează interesele marilor actori internaţionali Rusia, Uniunea Europeană şi SUA. Totuşi, a rămas aproape izolată de vecinii săi şi face demersuri pentru a găsi soluţii.

Horváth, István - Nastasă, Lucian (eds.): *Rom sau Ţigan. Dilemele unui etnonim în spaţiul românesc*. Cluj-Napoca: Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităţilor Naţionale, Fundaţia Soros România, 2012. 352 p.

Abstract. Unică în peisajul editorial autohton, lucrarea oferă argumente istorice, lingvistice și identitare într-o dezbatere care în ultimii ani a născut numeroase controverse. După cum precizează editorii, cartea s-a născut ca reacție la propunerea legislativă din 2010 de a fi adoptată denumirea oficială de țigan și mai ales la utilizarea unor argumente pseudoacademice pentru a o justifica. Autorii cărții nu și-au propus să dea un răspuns fără echivoc la întrebarea care s-a pus tot mai des în România ultimelor decenii: "Cum este corect: rom sau țigan?". Intenția lor este mai degrabă de a identifica interesele care au stat de-a lungul vremii în spatele folosirii celor două etnonime și de a urmări dinamica acestora în discursul public românesc.

Cartea urmărește evoluția celor doi termeni în secolul al XIX-lea, în prima jumătate a secolului al XX-lea și în perioada de după 1989, când termenul "rom" a început să înlocuiască etnonimul "țigan". Pentru a identifica și analiza percepțiile actuale asupra termenilor, autorii cărții au preferat să folosească în special felul cum sunt utilizați aceștia pe internet, unde sub protecția anonimității autorii de bloguri sau cei care postează comentarii au o mai mare libertate de exprimare, permițându-și să fie incorecți politic, rasiști, țiganofobi. Dacă în prima parte a volumului perspectiva este una istoriografică, cea de a doua parte se concentrează pe legătura dintre interesele politice și discursul public despre etnia romă și este o incursiune în folosirea și predarea limbii romani în România. Lucrarea mai conţine şi un interviu realizat de sociologul Iulius Rostaş cu activistul Nicolae Gheorghe despre identitatea romilor, între victimizare şi emancipare.

Studiile din volum au fost realizate de Petre Matei, Martin Olivera, Lucian Nastasă, Marian Zăloagă, Petre-Florin Manole, Dezideriu Gergely, István Horváth, Iulius Rostaş, Marcel Courthiade, Gelu Duminică şi Gheorghe Sarău.

Volumul este disponibil integral în format electronic pe pagina web a Fundației Soros România.

Stroschein, Sherrill: *Ethnic struggle, coexistence, and democratization in Eastern Europe* [Lupte etnice, coexistenţă şi democratizare în Europa de Est]. Cambridge, New York: Cambridge University Press, 2012. 289 p.

Abstract. În societăţile divizate pe linii etnice şi religioase, în special în cazul în care grupurile sunt mobilizate prin partide, unele probleme ale democraţiei se amplifică. Utilizarea principiului majoritar implică că partidele lor pierd constant la alegeri, astfel minoritățile ar trebui să fie mai puțin dispuși să aprobe instituțiile democratice. De remarcat este însă că deşi astfel de probleme ar fi trebui să împiedice procesul tranziţiei, diverse state din Europa de Est au reuşit să se democratizeze chiar şi în aceste condiţii.

Autoarea susţine că în România și Slovacia protestele şi disputele susţinute de către etnicii maghiari au adus concesii cu privire la politicile pe care aceştia nu le-ar fi putut realiza prin prezenţa la urne. Cazul contrar îl reprezintă situaţia comunităţii maghiare mai pasive din Transcarpatia (Ucraina). Conflictele din anii 1990 în România şi Slovacia au făcut ca grupurile etnice să se familiarizeze reciproc cu doleanţele celuilalt, respectiv să se conştientizeze limitele până unde pot fi împinse revendicările. Protestele şi rezistenţa au reprezentat un proces deliberativ *de facto* în sfera publică politică, interacţiunea a încurajat moderarea poziţiilor, astfel ajutând la consolidarea democratică organică. Concesiile obţinute prin lupte minoritare au legitimat în ochii maghiarilor sistemul democratic, pentru că ei au considerat protestul o cale alternativă instituţiilor formale, una prin care ei au reuşit să-şi îndeplinească scopurile politice în ciuda dimensiunii comunităţii.

Informaţiile au fost colectate pe de o parte prin cercetare de teren, pe de altă parte din presa locală (1989-1999; nouă localităţi cu populaţie mixtă din punct de vedere etnic) din România, Slovacia şi Ucraina în limba titularilor şi limba maghiară. Datele legate de evenimentele politice etnice au fost procesate prin tehnica *event analysis*.

Szongott, Kristóf: *Oraşul liber regal Gherla (1700-1900). Metropola armeano-maghiară*. Volum îngrijit de Lucian Nastasă, traducere de Andrea Ghiţă. Bucureşti: Editura Ararat, 2012. 363 p.

Abstract. Ediţia de faţă reproduce integral volumul III din *Szamosújvár szabad. kir. Város Monográphiája* [Monografia oraşului liber regal Gherla], realizată de Kristóf Szongott şi publicată în 1901, respectiv conţine şi un studiu introductiv întocmit de către Lucian Nastasă.

Volumul *Metropola armeano-maghiară* [*A magyar-örmény metropolis*] are un aparent caracter de cronică a localităţii, suficient însă pentru a avea reperele mai mult decât pozitiviste asupra istoriei, dar mai ales asupra complexităţii armenilor ca neam, prin riguroase incursiuni în ceea ce priveşte etnografia şi antropologia armenilor, structurile lor sociale, educaţia, religia, cutume, literatură, muzică ş.a., totul însoţit de o bogată ilustraţie, ea însăşi cu valoare de document inestimabil pentru armenologi.

De remarcat că traducerea acestui volum reprezintă doar primul pas în proiectul care vizează traducerea ciclului monografic dedicat armenilor de către Szongott, iniţiativa aparţinând Uniunii Armenilor din Transilvania şi Asociaţiei Muzeului Armean. Este vorba de *Szamosújvár szabad. kir. Város Monográphiája* [Monografia oraşului liber regal Gherla] în trei volume, apărută între 1893 şi 1901, precedată de *Armenia Képes Naptára* [Calendarul ilustrat al Armeniei] (1892) şi completată de alte două lucrări fundamentale pentru trecutul armenilor din această regiune: *A magyarhoni örmény családok genealógiája* [Genealogia familiilor armeneşti din Ungaria] (1898) şi *A magyarországi örmények ethnográphiája* [Etnografia armenilor din Ungaria] (1903) - toate aceste remarcabile tomuri fiind publicate la Gherla, la Editura "Aurora" a lui Andrei Todoran, ce a funcţionat între 1881 şi 1913.

După cum se reflectă şi în titlurile enumerate, Szongott (1843, Bogata - Gherla, 1907) s-a dedicat întru totul studierii şi conservării culturii armenilor. S-a dovedit un veritabil deschizător de drumuri în multe domenii conexe: printre altele, a fondat în 1887 prima publicaţie periodică a armenilor de limbă maghiară, cu titlul "Armenia", respectiv a creat la Gherla un Muzeu Armean - se pare că primul de acest gen de pe continent.

Toggenburg, Gabriel N. - Rautz, Günther: *The Protection of Minorities in Europe - A legal-political compendium leading from A-Z* [Protecţia minorităţilor în Europa. Compendiu legal-politic de la A la Z]. Bozen/Bolzano: Autonomous Region Trentino-Südtirol, 2012. 300 p.

Abstract. Diversitatea este un subiect de mare importanță, cum este şi din ce în ce mai evidentă pentru fiecare cetățean. Chestiunea diversității cuprinde fenomenul migrației, precum și mai mult de o sută de minorități care în mod tradițional au trăit pe teritoriul actual al Uniunii Europene. Mai mult decât atât, diversitatea europeană se referă şi la popoarele indigene, cum ar fi comunităţile sami, dar implică şi incluziunea socială a grupurilor care diferă de majoritate în alte moduri, cum ar fi orientarea sexuală. Pe scurt, diversitatea este un subiect cu multiple fațete, complex, astfel şi evaziv. Cu toate acestea, cei doi autori tratează cu succes subiectul, prezentând tematicile principale legate de drepturile minorităţilor într-un limbaj concis, ușor de înțeles, cu scopul de a ajunge la un public cât mai larg. Tematicile aranjate în ordine alfabetică cuprind atât aspectele politice, legale cât şi cele culturale ale drepturilor minorităţilor. La punctele cheie în fiecare capitol apar inserate rezumate și dispozitive mnemonice, oferind o experiență de lectură informativă și convingătoare pentru cititori.

Cartea a fost publicat pentru prima oară în 2010, în limba germană, de către Editura Böhlau, cu titlul *ABC des Minderheitenschutzes in Europa*. Traducerea în limba engleză a fost făcută posibilă de către Regiunea Autonomă Trentino Alto Adige/Südtirol.

▪ proiecte, rapoarte de cercetare

Proiectul de digitalizare şi publicarea electronică a revistei *Glasul Minorităţilor* (1923-1942)

Descriere. Cea mai importantă revistă din perioada interbelică dedicată problemei minorităţilor din România

şi nu numai a fost revista *Magyar Kisebbség. Nemzetpolitikai Szemle* [Minoritatea maghiară]. A apărut în perioada 1922-1942, la Lugoj, cu o periodicitate de două săptămâni. Din anul al doilea revista are şi o anexă în limba română, intitulată *Glasul Minorităţilor*, cu apariţie lunară, fiind lansată în 20 iunie 1923. Primele trei volume conţin articole numai în limba română, dar începând cu anul 1926 ea devine multilingvă, cu articole în limba germană, franceză şi engleză. Redactorii revistei au fost Elemér Jakabffy şi István Sulyok.

Proiectul digitalizării şi publicării revistei a fost realizat în cadrul proiectului *Digitizare pentru interculturalitate II* finanțat de Administrația Fondului Cultural Național, prin colaborare între Fundaţia „Jakabffy Elemér Alapítvány" (Cluj-Napoca) şi portalul Transindex. Tot în cadrul proiectului vor fi puse la dispoziția celor interesați 9 volume axate pe tematica minoritară.

Baza de date este disponibilă pe versiunea română a portalului academic *Erdélyi Magyar Adatbank* intitulat *Referinţe*. Momentan baza de date conţine numerele până în anul 1929 inclusiv.

▪ simpozioane, conferinţe, mese rotunde, workshopuri

Masa rotundă *Importanţa tătarilor la fondarea şi dezvoltarea oraşului Medgidia*, Medgidia, 2 septembrie 2012

Descriere. Manifestarea s-a înscris în cadrul Zilelor Oraşului, iar data nu a fost aleasă întâmplător, pe 2 septembrie 1856 fiind atestat oraşul modern Medgidia, oraş care poartă numele Sultanului Abdul Medgid (sultan al Imperiului Otoman între 1839-1861).

Activitatea a fost demarată la iniţiativa filialei Medgidia a Uniunii Democrate a Tătarilor Turco-Musulmani în parteneriat cu Primăria oraşului, înscriindu-se în rândul preocupărilor oamenilor de ştiinţă (istorici, oameni de cultură) de a consemna cât mai multe mărturii, documente legate de acest oraş cu rezonanaţă puternică pentru comunitatea tătară.

În deschidere, prof.univ. dr. Tasin Gemil, director al Institului de Turcologie şi Studii Central-Asiatice de la UBB Cluj, a prezentat date inedite din arhivele otomane privind istoria târgului Karasu (Medgidia de astazi) din sec. XVI-XIX. În continuare, a luat cuvântul prof.Gafar Ecrem, care a subliniat rolul Seminarului Musulman din Medgidia pentru comunitatea tătară, iar directorul Arhivelor Naţinoale, filiala judeţeană Constanţa, dr. Virgil Coman a pus în valoare preţioase surse arhivistice despre istoricul localităţii. Melek Fetisleam, doctorandă la istorie UBB a prezentat proiectul ei de cercetare care abordează identitatea tătarilor în raport cu alteritatea, prin relevarea reperelor fixe, stabile, legate de limbă, religie, moştenire istorică, culturală comună şi a reperelor variabile. În continuare a vorbit conf. univ. dr. Stoica Lascu al Universităţii Ovidius din Constanţa despre Medgidia percepută din prisma conlucrării româno-tătare. Următoarea intervenţie i-a aparţinut prof. Adrian Ilie despre tătarii din Medgidia, apoi drd. Metin Omer a evidenţiat o temă a cercetării sale, respectiv, emigrarea tătarilor din Crimeea.

Evenimentul a fost onorat de prezenţa ministrului afacerilor externe, Titus Corlăţean. Ministrul a înaintat propunerea de a defini un proiect concret pe care să îl prezinte omologului său turc, Ahmet Davutoğlu, în privinţa acordării de către statul turc a una sau două burse cercetătorilor din România pentru studierea arhivele fostului Imperiu Otoman de la Istanbul.

Sesiunea a XVII-a a *Comisiei bilaterale a istoricilor din România şi Federaţia Rusă*, Constanţa, 10-14

septembrie 2012

Descriere. La lucrările Comisiei bilaterale a istoricilor din România şi Federaţia Rusă din delegaţia română au făcut parte istoricii: dr. Ioan Aurel Pop, dr. Şerban Papacostea, dr. Ioan Chiper, dr. Vasile Buga, dr. Mioara Anton, dr. Ovidiu Cristea, dr. Ileana Căzan, dr. Cosmin Popa, drd. Simion Gheorghiu, dr. Ovidiu Olar, dr. Florin Anghel, dr. Valentin Ciorbea, dr. Stoica Lascu, dr. Adriana Claudia Cîteia, dr. Marius Cojocaru, drd. Daniel Citirigă, dr. Mădălina Lasca. Delegaţia rusă a fost reprezentată de următorii membri: Dr. Konstantin Vladimirovici Nikiforov, dr. Vladislav Iakimovici Grosul, dr. Natalia Ghennadievna Golant, dr. Vasilii Borisovici Kaşirin, dr. Kiril Aleksandrovici Kocegarov, dr. Oleg Borisovici Nemenski, dr. Nadejda Aleksandrovna Soboleva, dr. Aleksandr Sergheevici Stâkalin, dr. Elena Semionovna Uzeniova,

În conformitate cu protocolul semnat în septembrie 2011, la Moscova, membrii celor două delegaţii au prezentat rezultatele cercetărilor privind evoluţia proceselor istorice şi modul de exprimare a identităţii prin cultură, folclor, religie etc., în cadrul a două mari teme: *Crize în Europa Răsăriteană şi de Sud-Est: cauze, evoluţii, consecinţe, secolele XVIII-XX* şi *De la naţiunea medievală la naţiunea contemporană în Europa Răsăriteană şi de Sud-Est*. Comunicările, de înaltă ţinută ştiinţifică au provocat în rândul auditoriului reacţii de interes şi apreciere pentru ineditul temelor abordate şi opiniile autorilor. Dintre subiectele cele mai dezbătute au fost lucrarea *Constituirea naţiunii socialiste. Integrarea sau asimilarea minorităţilor?* de dr. Mioara Anton şi *Transformări cultural-lingvistice în lumea globalizantă - adepţii sectei religioase de rit vechi din Dobrogea* de dr. Elena S. Uzeniova.

Lucrările au fost finalizate printr-o o vizită de documentare asupra modului de viaţă a comunităţii de ruşi lipoveni din Sarichioi (Dobrogea), ocazie pentru cercetătorii ruşi de a compara tradiţiile şi obiceiurile lor cu cele ale minorităţii etnice mai sus-amintite. Aceştia au apreciat eforturile ruşilor lipoveni de păstrare şi promovare din generaţie în generaţie a limbii, credinţei şi culturii lor.

Conferinţa internaţională *Autonomy Arrangements in the World* [Forme de autonomie în lume], Flensburg (Germania), 14-15 septembrie 2012

Descriere. Evenimentul a fost organizat de către European Centre for Minority Issues (Flensburg), Universitatea Babeş-Bolyai (Cluj-Napoca) şi Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităţilor Naţionale (Cluj-Napoca). În cadrul conferinţei s-au reunit cercetătorii participanţi în proiectului *Autonomy Arrangements in the World*, proiect care are drept scop studierea sistematică a formelor de autonomie şi autoguvernare minoritară din lume, cu un accent pe cazurile mai puţin cunoscute. La conferinţă au fost prezentate rezultatele preliminare ale cercetărilor, mai specific, printre altele studii despre Gagauzia, Jammu şi Kashmir în India, Oblastul Tomsk din Federaţia Rusă, Tracia de Vest din Grecia, acadienii din New Brunswick, Gaeltacht-ul din Irlanda sau Primele Naţiuni din SUA. Lucrările vor fi finalizate în viitorul apropiat şi publicate într-un volum.

Conferinţa a avut loc în clădirea Flensborghus, centru cultural şi sediu al principalelor organizaţii ale minorităţii daneze din Schleswig-Holstein, Germania. Programul conferinţei poate fi accesat pe pagina web ECMI.

Conferinţa *Diferenţe, influenţe, interferenţe sau preluări etnoculturale*, Zilele Antropologiei Româneşti, ediţia a XIX-a, Sibiu, 12-16 septembrie 2012

Descriere. Zilele Antropologiei Româneşti este o manifestare ştiinţifică, tematică, pluridisciplinară, care adună în fiecare an specialişti din domeniile: etnologie, arheologie, istorie, antropologie culturală şi fizică,

literatură şi artă. De-a lungul timpului au fost abordate o serie de teme precum: *Dar, ofrandă, sacrificiu*; *Vatră, altar, simbol solar*; *Îmbrăcămintea:origine, evoluţie, simbol*; *Universul locuinţei*; *Hotarul - origine, evoluţie, simbol*; *Ritual, politică şi putere*; *Hrana - între necesitate şi artă, la români şi minorităţi*; *Trupul şi sufletul - evoluţie şi simbol*. Temele au fost abordate nu numai pluridisciplinar, ci şi din perspectivă plurietnică, deoarece comunicările au vizat şi alte comunităţi, de exemplu cele turceşti, tătare, ucrainiene, sârbeşti, maghiare sau germane.

Sesiunea din anul acesta a fost organizată pe trei secţiuni: istorie-arheologie, antropologie culturală, litere şi arte, la care au participat 58 de cercetători din ţară şi din străinătate. În mod tradiţional, după dezbateri, cercetătorii efectuează o deplasare în teren, pentru a demonstra şi comenta "pe viu" tema propusă. Anul acesta traseul a inclus Biserica întărită de la Brădeni, jud. Sibiu şi Castelul Bethlen de la Criş, Daneş, jud. Mureş.

Pe parcursul anilor la organizarea sesiunii au colaborat, în afară de Universitatea "Lucian Blaga", care a iniţiat această sesiune prin Departamentul de istorie, (coordonator principal Sultana Avram), instituţii precum Institutul Român de Tracologie (între timp desfiinţat), Complexul Naţional Muzeal Astra, Centrul Creaţiei Populare Junii Sibiului, Biblioteca Judeţeană Astra şi Direcţia pentru Cultură Culte şi Patrimoniu Cultural sau Consiliul Judeţean Sibiu.

Deoarece sesiunea s-a bazat în principal pe ajutorul acordat de diferiţi sponsori, lucrările prezentate nu au putut fi publicate în fiecare an, aşa încât în cei 19 ani au apărut doar 9 volume din publicaţia *Istorie şi tradiţie în spaţiul românesc*, acum fiind în pregătire volumul 10.

Programul îl puteţi vedea pe pagina web a Muzeului Astra.

▪ anunţuri

Conferinţa internaţională *Minority representation and minority language rights. Origins, experiences and lessons to be learned - MIREMIR* [Reprezantarea minorităţilor şi drepturi lingvistice minoritare. Origini, experienţe şi învăţături], Cluj-Napoca, 11-14 octombrie 2012

Organizatorii evenimentului sunt Universitatea Sapientia, Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităţilor Naţionale, Departamentul pentru Studii Europene al Universităţii din Amsterdam şi Grupului de Studii Permanent pentru Federalism şi Regionalism al Consorţiului European pentru Cercetare Politică (ECPR Standing Group on Federalism and Regionalism). Conferinţa reprezintă continuarea unei colaborări între instituţiile enumerate demarate cu doi ani în urmă, când a avut loc tot la Cluj conferinţa *Politici minoritare în Europa regiunilor* (*Minority Politics within the Europe of Regions - MINEUREG*), lucrările căreia au fost publicate recent într-un volum.

Conferinţa din acest an şi-a propus să reunească cercetători care studiază două tematici separate, dar strâns legate între ele, şi anume: reprezentarea politică a minorităţilor şi drepturile lingvistice ale minorităţilor. Primul domeniu se referă la aspecte legate de partidele politice ale minorităţilor, de politici electorale şi de reprezentarea acestor grupuri la nivel local, naţional sau european, iar cea de a doua la fenomene ce ţin de cadrul normativ şi practica elaborată şi implementată în ultimele două decenii în Europa, mai precis documentele OSCE şi Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare (Consiliul Europei). Din punct de vedere geografic, participanţii la conferinţă vor acoperi o arie vastă, care include nu doar ţările membre UE ci şi regiunile Balcani şi Caucaz sau chiar Asia Centrală.

Lucrările conferinţei se vor desfăşura în limba engleză, iar comunicările prezentare vor fi publicate într-un nou volum, continuând proiectul demarat în 2010.

Pentru informaţii suplimentare, programul conferinţei şi abstractele lucrărilor ce urmează să fie prezentate, consultaţi pagina web a Universităţii Sapientia.

▪ despre buletinul informativ Noutăţi

Lucrările ştiinţifice şi evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesaţi să coopereze la realizarea lui sunt rugaţi să ne contacteze la adresa centru.doc@ispmn.gov.ro. Cei care nu doresc să primească acest buletin informativ sunt invitaţi să ne contacteze în acest sens.

Informaţii detaliate în legătură cu proiectul *Noutăţi în cercetarea minorităţilor naţionale din România* şi numerele anterioare ale buletinului informativ se găsesc pe pagina web a Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităţilor Naţionale din România (ISPMN).

Pentru informaţii legate de proiectele derulate în cadrul ISPMN şi publicaţiile apărute la Editura ISPMN vizitaţi pagina web a Institutului.